

nr. 202, oktober 2026

ZIE ZOO

5 Topjaar voor de roelroel!

3

Update olifanten

Het zorgvuldige introductieproces werpt zijn vruchten af.

10

Even voorstellen: de dierenarts!

Cyriel Ververs vertelt over zijn bijzondere beroep.

KONINKLIJKE
BURGERS'ZOO

In deze ZieZoo besteden we aandacht aan de drie winnaars van de Future For Nature Award 2026. Op vrijdag 8 mei van dit jaar ontvingen Dayana Blanco Quiroga (uit Bolivia), Marina Kamani (uit Kameroen) en Olabisi Atofarati (uit Nigeria) deze prestigieuze prijs voor hun succesvolle natuurbehoudsprojecten. In deze editie leest u waarom deze projecten zo hoopgevend zijn en hoe deze jonge, gepassioneerde natuurbeschermers erin slagen echt het verschil te maken. Wij kondigen de verbouwing van ons huidige Verzorgingscentrum naar een modern en multifunctioneel Dienstencentrum alvast kort aan. Voor onze infrastructuur, logistiek en toekomstplanning vormt de bouw van het nieuwe Dienstencentrum een belangrijke ontwikkeling. Burgers' Ocean is een bijzonder ecosysteem in het klein rijk: in juli is het zee-grasbassin geopend. We lichten in dit magazine graag toe wat het zeegrasproject zo bijzonder maakt: het betreft hier namelijk echt internationaal pionierswerk en vandaar ook dat het in binnen- en buitenland met veel belangstelling wordt gevolgd.

Colofon

Redactie:

Annemarie van Lierop
Bas Lukkenaar
Constanze Mager
Karen Westerhof

Foto cover:

Roelroel

Foto:

Foto's, tenzij anders vermeld: archief
Burgers' Zoo.
Fotografen die aan het archief hebben
bijgedragen:
Amber Grotenbreg
Christian Bos
Max Janse
Mira Meijer
Niek van Rabenswaaij
Theo Kruse

Vormgeving en druk:

Drukkerij Rozijn Repro, Didam

ZieZoo is een uitgave van Koninklijke
Burgers' Zoo, Arnhem. ZieZoo verschijnt
viermaal per jaar. Abonnementhouders
ontvangen ZieZoo gratis.

ISSN:

1876-1798

KONINKLIJKE
BURGERS' ZOO

Antoon van Hooffplein 1
6816 SH Arnhem
(026) 44 24 534
info@burgerszoo.nl
www.burgerszoo.nl

Op de agenda

Het is herfst en dat betekent dat het nieuwe seizoen in onze programmering begonnen is! Juist voor abonneementhouders zijn er weer – ongeacht hun leeftijd – veel mogelijkheden om meer op te steken over dieren en natuur. In de maand september zijn de maandelijkse KidsClubs al gestart en dit jaar zijn er ook vaste groepen volwassen abonneementhouders die maandelijks op stap gaan. Mogelijk zijn er restplaatsen door uitvallers bij enkele clubs: instroom bij de KidsClubs voor de jongste leeftijdscategorie (groep 3 en 4, programma samen met een ouder) en bij de volwassen club is tot begin oktober nog mogelijk. Heeft u of uw (klein)kind hier oren naar, dan vertellen we graag wat de mogelijkheden zijn als u mailt naar educatie@burgerszoo.nl.

Avondlezingen

De avondlezingen op de derde woensdag van de maand staan weer in de steigers. We hebben een afwisselend programma voor de boeg. In november gaat de lezing over uilen in Nederland, in december over onderzoek in de diepzee en in januari over hoopgevend natuurbehoudsinitiatieven wereldwijd! De lezingen zijn van 19.30 uur tot 21.30 uur, zijn geschikt voor volwassenen (14+) en voor abonneementhouders gratis. Aanmelding vooraf noodzakelijk.

Kindercolleges

Op dezelfde dag als de avondlezing houden we in Burgers' Academy naast de panthers kindgerichte presentaties voor dierenliefhebbers van 6-12 jaar. In november gaat het bijvoorbeeld over droomberoepen in de dierentuin, in december over aanpassingen van 's nachts actieve dieren. Een entreeticket én een aanmelding is voldoende, het volgen van het college kost niets extra's. Let op: gratis is niet 'consequentieeloos'; twee keer zonder afmelding niet verschijnen kan toekomstige aanmeldingen blokkeren.

Weekend van de Wetenschap

Bij het verschijnen van de ZieZoo is het Weekend van de Wetenschap begin oktober alweer achter de rug. Toch zullen we op diverse weekend- en vakantiedagen nog op een aantal plekken in het park vertellen over dierwetenschappen. Gedurende de herfstvakantie zullen weer veel Burgers' Zoo gidsen op allerlei plekken in het park uitleg geven aan informatietafels. Natuurlijk kunnen ze dan ook vertellen over recent plaats gevonden onderzoek!

Het spreekt voor zich dat we ook rondom Burgers' Light weer extra uitpakken met onder meer een familierondleiding in het donker. Kijk voor meer educatieve activiteiten, lezingen, de mogelijkheid om aan te sluiten bij open rondleidingen én de reservering ervan op de website onder het kopje 'Plan uw bezoek – activiteiten & evenementen'.

Foto: Maarten van der Geest

Olifanten-update

Op dit moment huisvesten we twee vrouwelijke Aziatische olifanten. Burgers' Zoo vangt oudere olifantenvrouwtjes op die in andere dierentuinen niet meer fijn in hun groep passen. Hier zorgen we ervoor dat deze dieren een prettige oude dag beleven. We zijn continu op zoek naar manieren om het welzijn van al onze dieren, waaronder de olifanten, te verbeteren. En daarover kunnen we nu een mooie update geven!

Kennismaking

De twee olifantenvrouwtjes die we op dit moment huisvesten, zijn vorig jaar langzaam en voorzichtig aan elkaars aanwezigheid in hetzelfde buitenverblijf gewend. Tot voor kort brachten ze hun nachten elk in hun eigen verblijf door, meestal beiden binnen. Olifanten zijn echter het grootste deel van hun dagen met eten bezig. Ze eten ook 's nachts en slapen eigenlijk maar een paar uur. Na de positief verlopen introductie was het daarom tijd om de volgende stap te maken en de dieren meer keuzevrijheid te geven. Dit klinkt heel eenvoudig: je zet de deuren van het binnenverblijf gewoon open en je laat de dieren hun gang gaan. Maar zo eenvoudig is het niet!

Stapje voor stapje

De mogelijkheid voor de olifanten om te kiezen of ze 's nachts binnen of buiten willen zijn, is stap voor stap opgebouwd.

Hierbij kregen de dieren eerst overdag deze keuze, zodat de diervverzorgers goed in de gaten konden houden hoe de dieren op elkaar reageren. Met name het zelfvertrouwen van één van de twee vrouwtjes heeft grote stappen moeten maken. Waar de verzorgers eerst merkten dat zij niet naar het binnenverblijf ging als het andere vrouwtje daar stond, stonden ze maanden later toch zij aan zij binnen. Toen het vertrouwen van zowel de olifanten als de verzorgers genoeg was gegroeid, hebben de dieren ook 's nachts deze optie gekregen. De verzorgers merken, met name aan wat de olifanten achterlaten, dat ze veel tijd buiten doorbrengen. De olifanten maken dus dankbaar gebruik van deze nieuwe mogelijkheid!

Toekomst

Met deze positieve ontwikkelingen zijn we natuurlijk heel blij. We hopen de olifanten ook in de koudere maanden de mogelijkheid

te kunnen geven 's om nachts tussen binnen en buiten te kiezen. Hiervoor moeten er wel wat technische aanpassingen aan het binnenverblijf gedaan worden om de warmte binnen én op peil te houden. Er zullen altijd momenten zijn dat de olifanten wel 'verplicht' in hun binnenverblijf staan. Bijvoorbeeld als hun buitenverblijf wordt schoongemaakt of onderhouden, of als het te koud is voor de dieren om langere tijd buiten te staan. We werken er graag naartoe dat de olifanten op die momenten niet meer elk in hun eigen stal staan, maar hun binnenverblijf samen delen. Dit is spannend, omdat er voor de dieren minder mogelijkheid is om elkaar uit de weg te gaan. In kleine stapjes hopen we de komende maanden de olifanten hieraan te wennen. Ook een olifant is immers nooit te oud om te leren!

Tekst: Karen Westerhof

Zeegras, een nieuw ecosysteem

In de Ocean is achter de schermen hard gewerkt om het 'oude' verblijf van de lantaarnvissen om te bouwen tot een nieuw ecosysteem uit de tropische zee: een zeegras-ecosysteem. In Indonesië zijn koraalriffen, mangroves en zeegrasvelden drie aparte ecosystemen die elkaar onderling ondersteunen. Een nieuw puzzelstukje voor Burgers' Zoo.

Zeegras

Zeegrassen zijn de enige bloeiende planten in de zee. Verwar zeegras niet met algen en wieren: deze planten komen in enorme aantallen in de zee voor, maar zijn heel anders. Zeegrassen hebben wortels, wortelstokken, bladeren en echte bloemen. Zeegrassen zijn zo'n 70 tot 100 miljoen jaar geleden van landplanten geëvolueerd tot zoutwaterplanten. Tegenwoordig vind je 72 soorten zeegrassen in de wereld-zeeën, van koud tot tropisch. Ook in Nederland leven twee zeegrassoorten, in Zeeland en de Waddenzee. Zeegrassen bloeien onder water. Via de stroming vindt de bestuiving plaats.

Zeegras-aquarium

Zeegrassen worden zelden in aquaria gehouden en nog nergens ter wereld in zo'n groot aquarium als hier. Door de natuurlijke omstandigheden exact na te bootsen in het aquarium wordt de basis gelegd om een zeegrasveld te laten groeien. Maar het biologische en ecologische evenwicht hebben tijd nodig. Daarnaast is het zeegras-aquarium van 50.000 liter in vergelijking met de grote oceaan maar een 'piepklein druppeltje water' waar chemisch van alles gaat gebeuren. Om te groeien, haalt het zeegras stoffen uit het water en geeft ook van alles af. Geen probleem in een grote oceaan, maar een uitdaging in een aquarium.

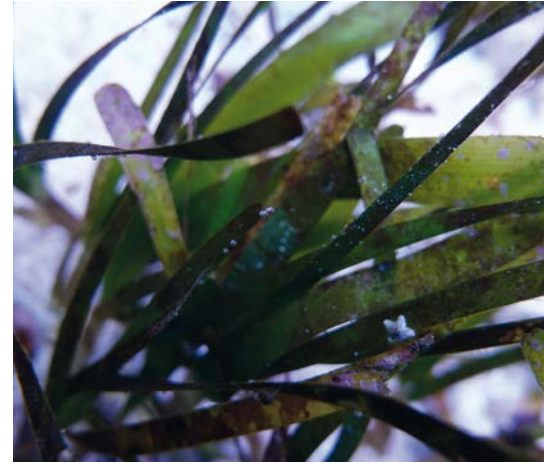

Foto: Maarten van der Geest

Pionieren

In deze beginfase gebeurt er nog heel veel. Allerlei pioniersoorten groeien in het bassin. Deze soorten passen zich gemakkelijk aan, zijn vaak heel snelle groeiers, hebben weinig voorwaardes om te groeien en als ze 'blij' zijn, vormen ze snel best veel biomassa. Maar waar 'overbevolking' is, heeft het volgende niveau in de voedselketen overvloedig eten en zal zich daarna ontwikkelen. Ook zal er snel competitie optreden tussen allerlei levensvormen op het substraat. De opvolging van verschillende pioniersoorten in het aquarium is mooi te volgen: een donkerbruine waas van kiezelalgen, knalgroene microscopisch kleine algen, 'vieze' cyanobacteriën en pluizige draadalgen om er een paar te noemen. Het zal even duren voordat er een biologisch evenwicht is dat die pioniersoorten onder controle houdt. Doordat we bepaalde soorten introduceren, proberen we de natuur een beetje te helpen. Ook de waterkwaliteit monitoren we nauw. De eerste zeegrassen staan nu in het bassin. We merken dat ze moeten wennen aan de nieuwe omstandigheden en de stormachtige groei van pioniersoorten. Toch zie je de eerste zeegrassen al groeien. Het grootste geheim voor de ontwikkeling van het zeegras-aquarium is geduld. De zeegrassen hebben lang tijd nodig om zich goed te voelen. De waterkwaliteit gaat in het begin alle kanten op, pioniersoorten volgen elkaar op en ondersteunende techniek moet worden 'gefinetuned'. Maar de eerste fase van de ontwikkeling gaat de goede kant op - een spannend ecosysteem in wording!

Tekst: Max Janse

Hoera – ze zaten in de nesten!

Meestal is het niet zo goed nieuws als iets of iemand in de nesten zit. Hoe anders is dat met onze vogels in de Bush en Desert! 2026 kenmerkte zich als goed broedjaar; er zat dus van alles op en in de nesten. Het managen van semi-vrij vliegende vogels in grote ecodisplays is niet altijd makkelijk voor de diervverzorgers; maar ze hebben veel ervaring.

Nesten in kaart brengen

Honderden vogels op 1,3 hectare indoor-regenwoud – daar is het overzicht wie waar broedt een uitdaging. De verzorgers houden goed in de gaten, wanneer een vogel met nestmateriaal in de weer gaat. Als nestlocaties bekend zijn, kan daar bijvoorbeeld met het snoeien beter rekening mee gehouden worden. Soms gebeurt het ook dat de plantenafdeling met hun goede overzicht vanuit de hoogwerker een nest ontdekt. Deze info wordt direct gedeeld met de collega's van de dierenafdeling. Vooral in de Desert wordt ook rekening gehouden met vogelnesten bij het besproeien van planten. Een rond-draaiende tiksproeier die elke ronde water over een nest heen schiet, is niet zo prettig voor de broeder.

Documenteren en identificeren

We willen de vogels zo min mogelijk storen bij hun broedzaken. Daarom worden

in Burgers' Zoo jonge vogels niet in het nest geringd. Zodra we een jonge vogel een keer wél in de hand hebben, krijgt hij zijn kleurrijke knijpring. Voor een aantal vogelsoorten is permanente markering voor de individuele herkenning verplicht. In deze gevallen kiezen we doorgaans niet voor een vaste ring maar voor een onderhuidse chip. Het geslacht bepalen is via een DNA-test steeds beter mogelijk. Moest je tot kort geleden nog veertjes trekken voor een test, nu is een klein restje bloed uit de binnenkant van een eierschil voldoende.

Een paar voorbeelden

De Arizonakardinalen in de Desert, sinds 2025 in ons park te zien, zijn dit jaar in de tweede generatie aan het broeden. Dus de onverwante jongen van het eerste broedpaar in 2025 zijn nu al zelf aan het voortplanten geslagen. De renkoekoeken deden het ook goed; momenteel zijn bij het oudere koppel in de Desert vier

jongen uit twee verschillende nesten van andere renkoekoeken te zien. Bij deze lastig te kweken soort passen we vaak een kunstgreepje toe door eieren van belangrijke bloedlijnen bij ervaren ouders te plaatsen. Ook de rozebuikgorsen, zwartkopkernbijters en treursijzen waren in de Desert aan het nestelen. In de Bush was het voor de roelroels misschien wel het beste broedjaar ooit, aldus onze hoofdverzorger Christiaan Luttenberg, die al sinds de opening van de Bush hier werkt. We verwachten van deze leuke rondscharrelende bospatrijzen meer dan vijftien groot wordende jongen dit jaar. Ook de schreeuwpiha had broedsucces, het uitgevolgen jong ziet u op de foto boven. Deze soort maakt een minuscule nestje en legt daar ook maar één ei in. De meest kunstige nesten in de Bush maakt misschien wel de Montserrat troepiaal. Deze bedreigde soort weeft een nestje aan de onderkant van een groot blad! Wie goed kijkt, ontdekt met name in de lente en zomer misschien wel een broedende vogel. Hartstikke leuk, maar toch een verzoek vanuit de diervverzorging: houd alstublieft altijd afstand (ook met uw mobieltje) om dit gevoelige proces niet te verstoren.

Tekst: Constanze Mager

Een dode expositie

Een van de kerntaken van een dierentuin is educatie. Burgers' Zoo wil de bezoeker iets leren over de dieren en planten en in het algemeen over de waarde van de natuur. Onze dier- en plantencollectie is bewust gekozen om onze boodschap te verduidelijken. Niet alleen de levende have is belangrijk, maar ook dode planten en dieren kunnen een bijdrage leveren aan verwondering en begrip.

Natuurlijk erfgoed

Als dierentuin zijn wij verantwoordelijk voor alle dieren die in de dierentuin leven. Deze verantwoordelijkheid eindigt niet bij het overlijden van een dier. Binnen de Nederlandse Vereniging van Dierentuinen (NVD) is afgesproken dat dood diermateriaal nooit in de handel mag komen. Nadat een dier gestorven is, gaat het doorgaans voor grondige sectie naar de veterinaire medische universiteit van Utrecht om de doodsoorzaak te achterhalen. Soms is de reden van overlijden direct duidelijk: dan wordt een dood dier naar destructie gebracht of in sommige gevallen kan het als voer voor vleeseters worden gebruikt... of het hele dier of delen ervan worden voor educatieve doeleinden geprepareerd.

Standmateriaal

Als een dood dier niet voor sectie naar Utrecht hoeft, belt de curator van de

betreffende afdeling altijd met de educatoren of het dier of onderdelen daarvan gebruikt kunnen worden als educatief materiaal, bijvoorbeeld voor bij een informatiestand. Zo ja, dan maken wij afspraken met onze vaste, erkende preparateur hoe we het materiaal geprepareerd willen hebben. Daarna haalt de preparateur het dier of een deel daarvan op. Al het dierlijke materiaal dat meegaat met de preparateur moet worden geregistreerd. Flink wat diersoorten in onze collectie zijn bedreigd en vallen onder de internationale handelsrestricties van CITES. Ook voor het verplaatsen van dode dieronderdelen moet in dat geval een CITES-document aangevraagd worden.

Expositie

Burgers' Academy, naast het Park Restaurant, herbergt niet alleen de huiskamer van onze vrijwilligers, maar heeft ook een expositieruimte. Daar was vanaf de

opening van het gebouw, eind november vorig jaar, een tentoonstelling ingericht over onze vrijwilligers. Mogelijk hebt u die al bezocht. Het idee is om periodiek een nieuwe expositie in te richten. Dus nu was het moment om dat te doen.

Burgers' Zoo heeft in de loop der jaren een behoorlijke verzameling dierlijke artefacten verzameld. Niet alleen opgezette dieren, maar ook stukjes huid, veren, poten, geweien, skeletten en schedels. Om u als bezoeker een kijkje te geven wat er allemaal is verzameld, hebben we besloten dit najaar de expositieruimte in de Academy in te richten als klein natuurhistorisch museum. Kom gerust eens kijken en verwonder u over al het moois en bijzonders dat dat dood materiaal nog biedt.

Tekst: Annemarie van Lierop

Foto: Maarten van der Geest

Achter de schermen heeft de dierentuin een groot depot aan dierartefacten. Een klein deel daarvan is nu in de expositie te zien.

Mieren tellen voor de wetenschap

Het komt voor dat wij, ondanks alle kennis, passie en ervaring, iets over onze dieren niet zo goed begrijpen. Daar willen we dan het naadje van de kous van weten. **Afstudeeropdrachten en stages van biologen in de dop zijn dan een mooie uitkomst. Want zo'n student kan zich 20 weken lang in een diersoort en haar gedrag verdiepen. Graag wilden we meer weten over het veel, weinig of niet lopen van de bladsnijdersmieren in de Bush. Daarom ging Maaïke de Koster, MSc Animal Sciences aan de WUR (Wageningen University & Research) mieren tellen!**

Van dichtbij

Een trapeleertje en een videocamera met een goede macrolens werden voor Maaïke de meest belangrijke hulpmiddelen voor dit onderzoek. Want bij zulke kleine observatieobjecten moet je er echt wel met je neus bovenop staan om iets te kunnen zien. Op de 'telefoonraad' waarover de bladsnijdersmieren lopen, werd met kleurenplakband een stuk van exact 50 cm gemarkeerd. Op die manier kon Maaïke makkelijker de loopsnelheid van individuele bladdragende mieren bepalen. Daarnaast was zo'n tape ook een goede markering om de telling uit te voeren. Video-opnames bleken onmisbaar, omdat voor de 60 seconden durende opnames vaak terug moest worden gekeken om juist te kunnen tellen. Uiteindelijk zijn er 750 meetrondes van één minuut lang opgenomen en geanalyseerd.

Veel verschillen

Het bleek dat er een grote bandbreedte aan loopgedrag te zien was. Het drukst was het met 230 passerende mieren per minuut, het rustigst met zes miertjes. Het aantal bladdragers varieerde van 0% tot 100%, maar lag gemiddeld bij 57% van de langskomende mieren. En de gemiddelde loopsnelheid was 2,8 cm per seconde, waarbij een slenterende mier vijf keer langzamer liep dan eentje op topsnelheid.

Maar waarom?

De grote vraag was natuurlijk wat deze variatie veroorzaakte. De temperatuur vormde de belangrijkste factor. Tussen 27 en 29 graden Celsius liepen de meeste mieren en was ook het aandeel bladdragers het hoogst. De temperatuur maakte ook uit

voor de loopsnelheid, maar daarbij blijkt 'gewoon' de regel te gelden: hoe warmer, hoe harder ze lopen. Een hogere luchtvochtigheid in de Bush leidt tot een hoger percentage bladdragende mieren. En met het verstrijken van de uren na het aanbieden van voer daalt het aantal bladdragers. De verschillende aangeboden bladsoorten hebben de meest uiteenlopende effecten op totale activiteit, loopsnelheid en percentage bladdragers. Op dat vlak zijn de resultaten wat minder eenvoudig te duiden dan we misschien gehoopt hadden!

Klein lief en leed

Maaïke en de ondersteunende Citizen Scientists van de Stichting Vrijwilligers van Burgers' Zoo leerden echt wel van de bladsnijdersmiertjes te houden. Want de filmpjes brachten ook 'aandoenlijke' momentjes van het mierenvolk in kaart: een mier die de kluts kwijt lijkt en in het minuutje met hetzelfde blad drie keer op en neer loopt, of een miertje dat wel een erg groot bladsteeltje probeert te dragen.

Tekst: Constanze Mager

Nieuws uit de Zoo

Meer padden

In Burgers' Desert zijn meer Coloradopadden gekomen. Zij delen het 'huiskamer'-verblijf met de cactusmuizen.

Slimme chimpansees

De twee jonge chimpansees zijn nu drie jaar oud en heerlijk ondernemend. Om een indruk te geven: in de eerste jaren ontwikkelt een chimpansee zich ongeveer twee keer zo snel als een mensenkind. Kom zeker eens kijken hoe de twee heerlijk ravotten!

Jong aardvarkentje?

Bij het schrijven van deze ZieZoo is de dracht van een van de aardvarkenvrouwtjes bevestigd. Dit is gedaan met behulp van een echo. Burgers' Zoo coördineert het populatiemanagementprogramma voor aardvarkens in alle Europese dierenparken.

Grote verbouwing

Het hart van de dierentuin krijgt een grote facelift. Het Verzorgingscentrum, waar niet alleen al het voer werd klaargemaakt, maar waar ook de timmerwerkplaats was, de hooiopslag en opslag van educatief materiaal, wordt grondig verbouwd tot een modern en duurzaam Dienstencentrum.

Zomergeboortes

Op de Safari lopen weer in de zomer geboren jonge dieren rond: een spiesbok, een waterbok en meerdere zebra's en witbaardгноes.

Nieuwe vlee rhond

Burgers' Bush wordt nu ook bevolkt door een nieuwe soort vlee rhond, de Comoren-vlee rhond. Deze soort is een van de grootste vlee rhonden die er bestaan. De soort is in het wild bedreigd en daarom is een dierentuinpopulatie erg belangrijk.

Nieuwe soort leguaan

Foto: Envato Elements

Zoals we al hebben aangekondigd, zullen er in het open top-verblijf langzaam nieuwe soorten worden toegevoegd. Bij het schrijven van deze ZieZoo zijn er al halsbandleguanen gearriveerd, maar ze worden momenteel nog achter de schermen gehuisvest.

Stekelstaarten

In de Mangrove is een koppel Argentijnse stekelstaartenden toegevoegd aan de collectie. Deze naam heeft de eend vanwege de opstaande staartveren.

Neushoornmannelijke op vlakte

Het neushoornmannelijke dat begin vorig jaar is gearriveerd, is vanaf september zichtbaar op de Safari-vlakte. Hij heeft achter de schermen al kennis gemaakt met de vrouwtjes en er zijn ook al paringen geweest.

Zoekkaarten Desert

Om uw ronde door de Desert nog leuker te maken, zijn er zoekkaarten gemaakt. Het idee is dat u de kaart meeneemt tijdens de wandeling door de Desert en daarna weer terugzet in de houder. Zo kan de zoekkaart steeds opnieuw gebruikt worden.

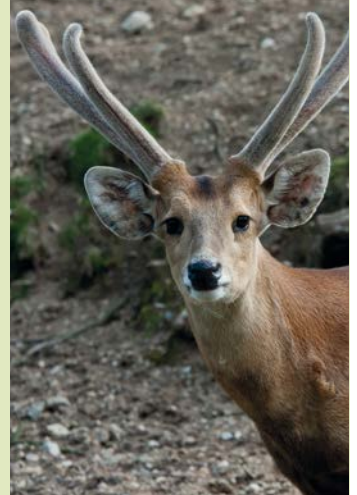
Fahlo-armbandje te koop

Met een armbandje van Fahlo kun je een beschermd dier in het wild tracken. Dit kan bijvoorbeeld een zeeoer zijn of een giraffe en er is nog keuze uit veel meer soorten. Aan ieder armbandje is ook een natuurbeschermingsorganisatie verbonden die met het dier te maken heeft. Je koopt het Fahlo-armbandje in de Parkwinkel voor €21,95.

Zwijnshertenverhuizing

In een verblijf vlakbij de Rimba was een tweede groep zwijnsherten gehuisvest. In verband met de grote verbouwing van het Verzorgingscentrum is de groep van drie vrouwtjes nu toegevoegd aan de groep in de Rimba.

Komt een aap bij de dokter...

In Burgers' Zoo leven enkele duizenden dieren van ongeveer vijfhonderd verschillende soorten. Een groot team van diervverzorgers en biologen zorgt dat het deze dieren aan niets ontbreekt. Ondanks al deze goede zorgen, heeft een dier soms toch nog dier-geneeskundige hulp nodig. Dan komt onze dierenarts in beeld. We spreken met onze dierenarts Cyriel Ververs over zijn bijzondere beroep.

Even voorstellen

Tijd voor hobby's heeft Cyriel niet. Naast een druk gezinsleven met drie jonge kinderen, is hij intussen verantwoordelijk voor de veterinaire zorg voor de dieren in drie dierenparken in de Benelux. Na het afstuderen als dierenarts in Gent in 2009 heeft Cyriel veel gereisd. *"Ik hou van reizen en ik heb vooral een zwak voor Afrika en alles wat daar leeft."* De reizen, die werden al gauw gecombineerd met werk in verre oorden. Toen deed hij niet alleen ervaring op met vee en gezelschapsdieren, maar ook met exotische wilde dieren. *"Werken met wilde dieren heeft natuurlijk een grote aantrekkingskracht, het is uniek en speciaal."* Sinds twee jaar is Cyriel in Burgers' Zoo werkzaam, waar hij intussen het stokje heeft overgenomen van Henk Luten die na decennialang werk voor Burgers' Zoo mag genieten van zijn pensioen.

Diervverzorgers als informatiebron

Zorgen voor de gezondheid van wilde dieren kent best wat uitdagingen. Ze laten het slecht zien als ze ziek zijn, omdat zwakte je een makkelijke prooi maakt. *"Een grote uitdaging als dierenarts is daarnaast dat de dieren mij als een bedreiging zien en zich bij mij beter voordoen dan ze zich voelen. Zonder de waarnemingen van de diervverzorgers kan ik mijn werk daarom niet doen"*, vertelt de in Heelsum woonachtige dierenarts. Door te observeren en communiceren werken de diervverzorgers, curatoren en dierenarts samen aan de gezondheid van de dieren in ons park. Om een dier uitgebreider te kunnen onderzoeken, moet dit dier meestal onder narcose gebracht worden. Dat is best een heftige ingreep, dus dat wordt liever voorkomen. *"Mensen hebben toch vaak dat beeld dat ik als een soort cowboy elke dag tussen de gevaarlijke dieren loop en op elk moment gebeten kan worden. Dat is gelukkig niet het geval; er wordt heel veilig en rustig gewerkt."* Cyriel is stellig: *"Voor de dieren in dieren-tuinen wordt vaak vakkundigere zorg geleverd dan baasjes doen voor de gemiddelde huisdieren en er wordt ook niet zo commercieel naar de dieren gekeken als in sommige andere sectoren. De gezondheid van het dier staat echt voorop."*

Samen weet je meer

Het behandelen van een zoogdier is niet hetzelfde als het behandelen van een vis

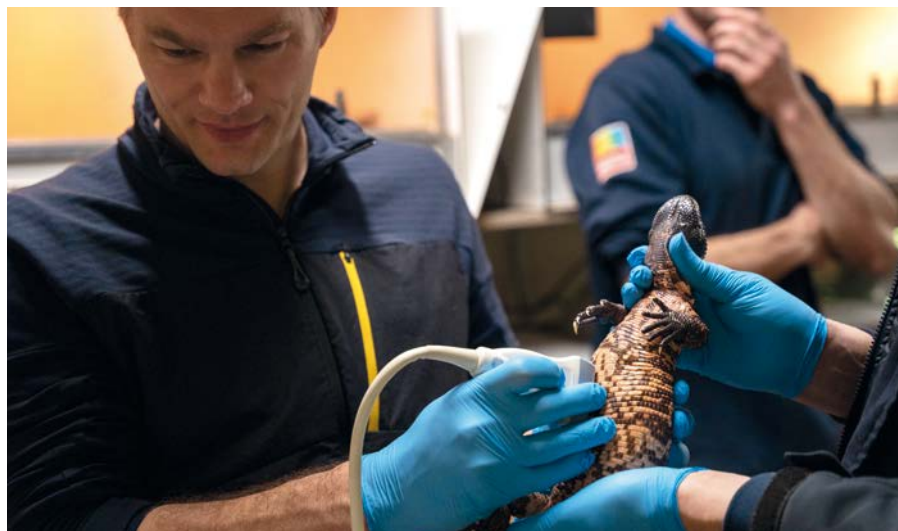
Foto: Maarten van der Geest

Een laponder is verdoofd als voorbereiding voor een transport.

of reptiel. Burgers' Zoo heeft een uitgebreide diercollectie. Hoe zorgt één dierenarts dat hij genoeg kennis heeft om al deze uiteenlopende diersoorten te kunnen behandelen? *"Daar waar humane artsen erg gespecialiseerd zijn in één onderdeel, worden dierenartsen in hun opleiding juist heel breed geschoold. Bovendien is een leeuw uiteindelijk ook gewoon een grote kat, dus je kunt vaak een gedomesticeerd dier als afgeleide gebruiken voor wilde dieren."* Bovendien hoeft Cyriel niet alle kennis zelf in huis te hebben. *"In tegenstelling tot de pioniersjaren, is er intussen veel kennis beschikbaar en kun je online veel bronnen raadplegen."* Ook hebben de dierenartsen van de verschillende NVD-dierentuinen goed onderling contact en volgen ze regelmatig bijscholing. Daarnaast zijn er vele (inter)nationale nascholingsmogelijkheden. Zo ging Cyriel recent bijvoorbeeld nog naar een nascholing om meer te leren over de veterinaire zorg voor haaien en roggen.

Voortplanting als specialiteit

Al lang heeft Cyriel een grote interesse in fertiliteit bij dieren. Zo was hij betrokken bij de eerste kunstmatige inseminatie van reuzenpanda's in Pairi Daiza (België). *"De Chinese specialist die hiervoor naar België zou vliegen, zat met vertraging. Reuzenpanda's zijn maar kort vruchtbaar, dus wachten was geen optie. Heel bijzonder om hierbij betrokken te zijn en dat het gelukt is!"* Ook in Burgers' Zoo past hij

Cyriel doet een echo bij een gilamonster.

deze kennis toe waar het kan. Waar normaal een specialist bij zou moeten komen, kan hij dus zelf aan de slag met sperma-onderzoek of onderzoek naar de vrouwelijke voortplantingsorganen. Zo hoopt hij bijvoorbeeld bij de lastig voortplantende Sri Lanka panthers voor een doorbraak te zorgen. Vruchtbaarheid en voortplanting van neushoorns heeft verder nog de bijzondere interesse van Cyriel.

Samen voor natuurbehoud

Ondanks dat Cyriel niet per se een doorgewinterde fan is van dierenentuinen, staat

hij volledig achter het grotere doel waar moderne dierenentuinen aan werken. *"Het is een privilege om te kunnen werken in een omgeving waar dieren worden gehouden die niet iedereen vanzelfsprekend kan bekijken in het wild. Zo dragen dierenentuinen bij aan de bewustwording en leert de jonge generatie de wilde dieren ook waarderen en maken ze hopelijk in de toekomst keuzes die bijdragen aan natuurbehoud."*

Tekst: Karen Westerhof

Een spiesbok wordt gecheckt voor het dier op transport gaat.

Cyriel doet een gezondheidscontrole bij een tijger.

Drie jonge natuurbeschermers vechten voor een toekomst voor de natuur

Wat gebeurt er wanneer je een jonge natuurbeschermers niet alleen erkenning geeft, maar ook het vertrouwen en de middelen om plannen waar te maken? Maak kennis met de drie winnaars van de Future For Nature Award 2026: Dayana Blanco Quiroga uit Bolivia, Marina Kameni uit Kameroen en Olabisi Atofarati uit Nigeria. Drie vrouwen, twee continenten en drie heel verschillende diergroepen. Wat hen verbindt? De overtuiging dat natuurbescherming begint bij mensen die besluiten in actie te komen.

Van een meer vol flamingo's tot kleine kikkers en een onbekend visje

Natuurbescherming klinkt soms als iets groots en abstracts. Maar uiteindelijk gaat het vaak om heel concrete acties: een meer dat weer schoon genoeg wordt voor flamingo's om er te leven, een kikker die niet uitsterft doordat er minder chemicaliën worden gebruikt in de landbouw, of iemand die de aandacht trekt voor een klein visje dat anders ongemerkt uit een tropische rivier zou verdwijnen.

Precies daar richt de Future For Nature Foundation (FFN) zich op. FFN ondersteunt jonge, ambitieuze natuurbeschermers die aantoonbaar verschil maken voor wilde

dieren en planten. Ieder jaar worden uit honderden kandidaten drie winnaars gekozen. Zij ontvangen ieder € 50.000 om hun natuurbeschermingswerk verder te brengen en worden onderdeel van de internationale Future For Nature Family.

De verbinding met Burgers' Zoo dateert al van lang terug en bestaat al sinds de oprichting van Future For Nature in 2008. Stichting Burgers' Zoo Conservation is de hoofdsponsor van Future For Nature. Ook de feestelijke prijsuitreiking aan de welverdiende winnaars van de Future For Nature Award vindt elk jaar in Burgers' Zoo plaats. Graag vertellen we daarom in de ZieZoo wie er dit jaar in het zonnetje werden gezet!

Dayana Blanco Quiroga - het meer dat weer tot leven komt

In Bolivia ligt het Uru Uru-meer, een belangrijk wetland gelegen in de hooglanden. Het meer is niet alleen van grote betekenis voor lokale gemeenschappen, maar vormt ook een belangrijk leefgebied voor vogels. Drie soorten flamingo's (de Chileense, Andes- en James' flamingo) zijn afhankelijk van het water en de omliggende natuur.

Maar het meer heeft het zwaar. Vervuiling door mijnbouw in de buurt en verstedelijking van het gebied hebben de natuur onder grote druk gezet. Zozeer zelfs, dat de flamingo's wegtrokken.

Foto: Robert Meerding

Een foto van de uitreikingsceremonie, afgelopen mei. Met als tweede van links gastvrouw Saba Douglas-Hamilton en rechts eregast marine bioloog David Obura.

Foto: Robert Meering

Dayana Blanco Quiroga, een inheemse Aymara-vrouw, werkt aan het herstel van het Uru Uru-meer.

Foto: Uru Uru team

Met de aanplant van totora-planten in een deel van het meer is zo'n tien kilometer oever op natuurlijke wijze hersteld.

Dayana Blanco Quiroga, een inheemse Aymara-vrouw, koos ervoor niet af te wachten. Samen met lokale gemeenschappen werkt zij aan het herstel van het meer. Een van haar belangrijkste hulpmiddelen is de totora (*Schoenoplectus californicus*), een inheemse waterplant die al zeer lang traditioneel gebruikt wordt door de Aymara.

Deze biezensoort helpt bij het filteren van verontreinigingen uit het water en biedt bovendien voedsel, beschutting en nestgelegenheid voor vogels. Inmiddels zijn onder leiding van Dayana ongeveer 6.000 totora-planten aangeplant in een deel van het meer en is zo'n tien kilometer oever op natuurlijke wijze hersteld. Het belangrijkste resultaat: alle drie de flamingosoorten zijn teruggekeerd.

De Future For Nature Award geeft Dayana de mogelijkheid om die aanpak op veel grotere schaal voort te zetten. Haar ambitie is om het herstel uit te breiden naar het volledige meer, nog eens 10.000 totora's te planten en vijftig inheemse jongeren op te leiden in het monitoren van vogels en hun leefgebied. Uiteindelijk wil ze een zichzelf in stand houdend toevluchtsoord creëren voor meer dan 120.000 flamingo's en tegelijkertijd de waterkwaliteit verbeteren voor alle dieren en mensen die afhankelijk zijn van het water.

Marina Kameni - voor wie goed kijkt, zijn kikkers allesbehalve klein

Kikkers krijgen misschien minder aandacht dan olifanten, tijgers of flamingo's. Maar

Marina Kameni heeft van het beschermen van kleine kikkers haar levenswerk gemaakt.

In de bergen van Mount Manengouba in Kameroen leven soorten die nergens anders ter wereld voorkomen. Verschillende amfibieën en reptielen zijn sterk afhankelijk van de bossen, beekjes en poelen in deze hooggelegen gebieden. Ontbossing, uitbreiding van landbouw en vooral het gebruik van pesticiden, die ook in het water terechtkomen, vormen een bedreiging. Vooral voor amfibieën die met hun huid in het water de schadelijke stoffen opnemen. Daar komt nog een extra bedreiging bij: de besmettelijke schimmelsiekte chytridiomycose, die wereldwijd veel amfibieënpopulaties heeft gedece-meerd ('chytrid', in het kort).

Foto: Herp Cameroon

Marina doet al meer dan tien jaar onderzoek naar de bijzondere kikkers.

Foto: Herp Cameroon

Een van de bijzondere kikkersoorten in Kameroen: *Cardioglossa nigromaculata*.

Marina doet al meer dan tien jaar onderzoek naar de bijzondere amfibieën van deze regio. Ze wist populaties terug te vinden van soorten waarvan men dacht dat ze verdwenen waren. Maar ze ontdekte ook dat bescherming van de dieren niet los kan worden gezien van de mensen die in hetzelfde gebied wonen.

Daarom richt haar werk zich nadrukkelijk op lokale gemeenschappen. Samen met lokale bewoners werkt ze onder meer aan milieuvriendelijkere landbouwmethoden. Met de Future For Nature Award zet Marina trainingen op over duurzame landbouw, onderzoek naar amfibieën en het voorkomen van de verspreiding van chytridiomycose. Ook wil ze lokale bewoners trainen om zelf kikkerpopulaties en leefgebieden te monitoren. Een soort *citizen science*.

Olabisi Atofarati - het beschermen van zoetwatervissen in Nigeria

In het zuiden van Nigeria werkt Olabisi Atofarati aan een soort die waarschijnlijk bij weinig mensen een belletje doet rinkelen: de Scheeli-killivis (*Fundulopanchax scheeli*).

Deze kleine zoetwatervis van zo'n 6 centimeter komt alleen in deze regio van Nigeria voor en wordt ernstig bedreigd door overbevissing, aantasting van zijn leefgebied en de internationale handel in aquariumvissen. Juist omdat het om een kleine en relatief onbekende soort gaat, krijgt deze vis weinig aandacht in bestaande natuurbeschermingsprogramma's. Olabisi wil daar verandering in brengen.

Een belangrijke eerste stap is het verzamelen van kennis over de verspreiding en populatieontwikkeling van de Scheeli-killivis. Daarbij wil ze onder meer moderne DNA-technieken gebruiken om de aanwezigheid van de vis in het water vast te stellen.

Maar wetenschap alleen is volgens Olabisi niet genoeg. Ze werkt daarom ook met traditionele leiders en lokale gemeenschappen en wil jongeren actief bij natuurbescherming betrekken. Eerder boekte ze al succes met de bescherming van een andere bedreigde vissoort, de Cross River-kogelvis. Haar werk leidde tot een lokaal verbod op de verkoop van de soort aan aquariumhandelaren.

Olabisi gebruikt het prijzengeld om met haar ervaring bij de kogelvis ook de bescherming van de Scheeli-killi op te bouwen. Ze doet veel onderzoek, bezoekt de dorpen regelmatig om over de vis en natuur in het algemeen te praten en helpt

met name vrouwen en jongeren om duurzame inkomensbronnen te ontwikkelen.

De Future For Nature Award, en dan ... ?

De internationale erkenning opent deuren die daarvoor gesloten bleven. Veel Future For Nature-winnaars halen in het jaar na het winnen van de Award meer geld binnen voor hun projecten. De winnaars worden onderdeel van de Future For Nature Family, een internationaal netwerk van natuurbeschermers die met vergelijkbare uitdagingen te maken hebben. Lid zijn van deze familie geeft een betrouwbaarheid aan andere sponsors, waardoor zij ook makkelijker steun bieden. De familie is ook erg belangrijk als netwerk. Inmiddels bestaat de Future For Nature familie uit 57 internationale natuurbeschermers. Ieder met zijn of haar eigen specialisatie en aandachtsgebied, maar allemaal met hetzelfde doel: een Future For Nature.

Het winnen van de Future For Nature Award biedt aan winnaars ook andere voordelen. Zo is er sinds 2026 een samenwerking met de Internationale Natuurbeschermingsunie (IUCN). Winnaars worden nu automatisch

genomineerd voor toetreding tot de 'Species Survival Commission'. Dit grote wereldwijde netwerk brengt experts per soortengroep samen om kennis uit te wisselen en bescherming beter te organiseren.

Samen zorgen deze zaken voor misschien wel de belangrijkste kracht van de Future For Nature Award: het is niet alleen een eenmalige prijs, geen eindpunt, maar een versneller en een facilitator van verdere groei en impact.

Een toekomst voor natuur begint bij mensen

De toekomst van de natuur wordt niet alleen bepaald door grote internationale verdragen of nieuwe technologie. Ze wordt gemaakt door mensen die ergens ter wereld besluiten om voor één soort, één meer, één bos of één gemeenschap verantwoordelijkheid te nemen.

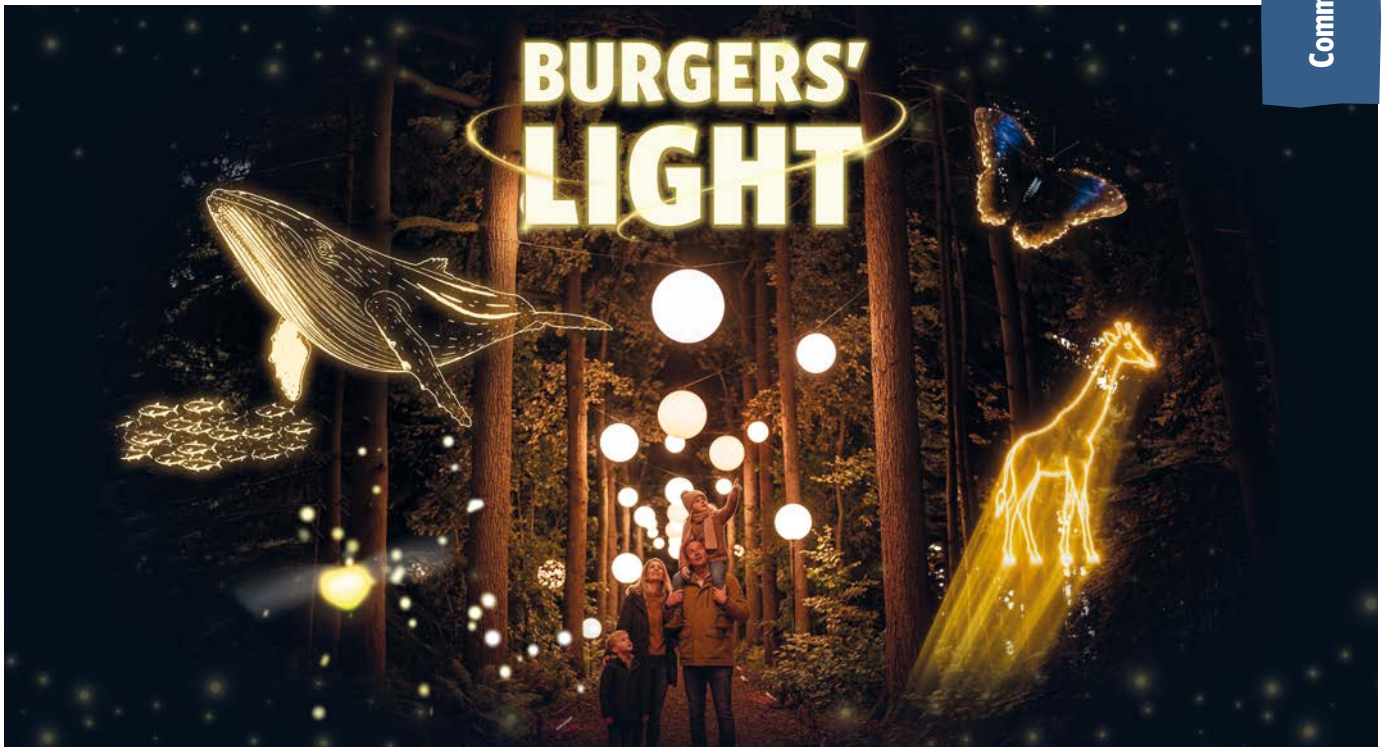
De drie winnaars van 2026 hebben die stap al gezet. Met de steun van Future For Nature, Stichting Burgers' Zoo Conservation en de hele Future For Nature Family krijgen zij nu de ruimte om verder te gaan.

Tekst: Rascha Nuijten

Foto: Robert Meerding

Olabisi Atofarati werkt aan de bescherming van de kleine Scheeli-killivis die bedreigd wordt door overbevissing en handel in aquariumvissen.

Hoe een klein vuurvliegje Burgers' Light tot leven bracht

Voor trouwe abonneementhouders klinkt de naam Burgers' Light misschien nog bekend. In 2019 stond licht voor het laatst centraal tijdens ons winterevenement. Nu, zeven jaar later, keert Burgers' Light terug naar Burgers' Zoo. Vertrouwd van naam, maar in een compleet nieuw jasje!

Een klein lichtje als begin

Soms begint een groot evenement met een klein idee. In ons geval zelfs met een heel klein diertje: een vuurvliegje.

Samen met een gespecialiseerde lichtproducent ging onze marketingafdeling aan de slag met een vernieuwde editie van Burgers' Light. Daarbij wilden we niet alleen een sfeervolle avondroute vol licht in de vorm van projecties, shows en objecten creëren, maar vooral ook een belevenis met een duidelijk verhaal. Een verhaal dat bezoekers meeneemt, verwondert én iets vertelt over de natuur.

Waarom een vuurvliegje?

Al snel kwamen we uit bij het vuurvliegje. Licht speelt voor dit bijzondere insect een belangrijke rol en vormde daarmee het perfecte vertrekpunt voor het verhaal.

Zo ontstond het idee om bezoekers mee te nemen op reis met een vuurvliegje. Tijdens een avontuurlijke tocht door de nacht gaat hij op zoek naar dat ene lichtje dat speciaal voor hem bedoeld lijkt te zijn.

Licht in de natuur

Juist daarin zit voor ons de kracht van het verhaal. Want licht is in de natuur veel meer dan alleen iets wat mooi schijnt. Dieren reageren er allemaal op hun eigen manier op.

Sommige dieren zoeken het licht op, terwijl andere het juist vermijden. Er zijn soorten die vooral actief worden zodra het donker wordt en dieren die licht gebruiken om te communiceren, zich te oriënteren of een partner te vinden.

Samen met de lichtproducent hebben we deze bijzondere eigenschappen uit de natuur vertaald naar een route waarin licht, natuur en storytelling samenkomen. Als bezoeker stapt u als het ware het verhaal binnen en ontdekt u onderweg steeds een nieuw hoofdstuk van de reis.

Beleef Burgers' Light met abonnementsvoordeel

Van vrijdag 27 november 2026 tot en met zondag 28 februari 2027 komt Burgers' Zoo 's avonds op bijzondere wijze tot leven tijdens Burgers' Light.

Dit sfeervolle avondevenement vindt plaats in de weekenden en tijdens de vakanties, met uitzondering van de feestdagen.

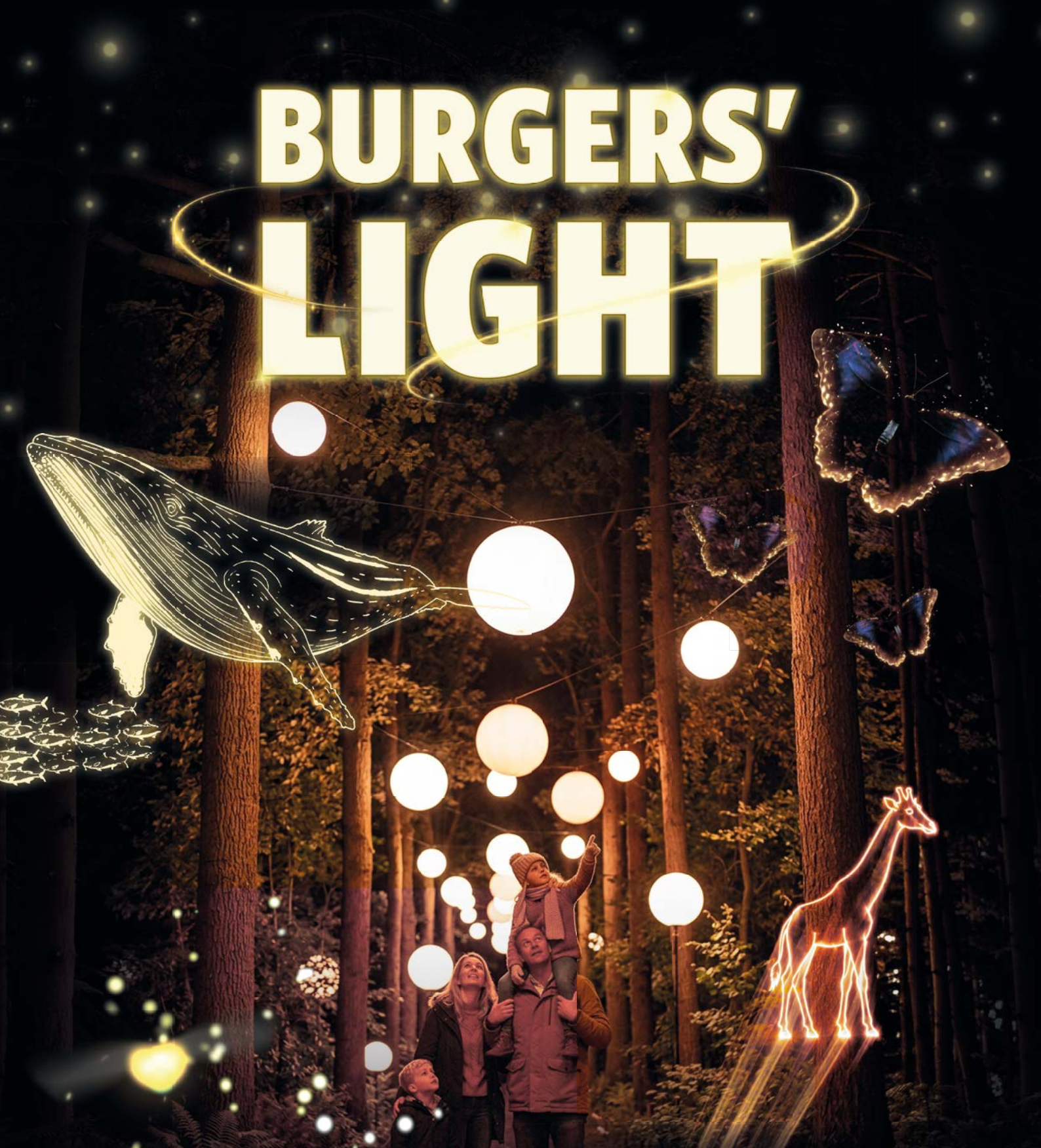
Als abonneementhouder beleeft u Burgers' Light tegen een speciaal gereduceerd online tarief van € 6,50 per persoon, op vertoon van uw abonnementspas.

U reserveert een datum en tijdslot waarop u Burgers' Light wilt bezoeken in de webshop op onze website en koopt uw ticket dus online. Bezoekers die op de dag van bezoek zonder ticket aan de kassa komen, lopen het risico dat er geen plaatsen meer beschikbaar zijn die avond, of dat bepaalde tijdsloten reeds vol zijn. De ticketshop zal rond de herfstvakantie op burgerszoo.nl/light van start gaan.

Meer informatie over Burgers' Light, de exacte data en openingstijden en de ticketshop vindt u op burgerszoo.nl/light.

Tekst: Kim Huijting en Mira Meijer

BURGERS' LIGHT

BURGERS' LIGHT KOMT TERUG!

Dezelfde naam, een compleet nieuw lichtevenement in Burgers' Zoo. Meer informatie op burgerszoo.nl/light.

